

Περιοδικὰ Ἀνάλεκτα

Biblische Notizen (τεῦχος 161/2014)

Μία πολιτική ἀνάγνωση τοῦ προφητικοῦ βιβλίου τοῦ Ναούμ προτείνει στήν πρώτη μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους ὁ Dávid Benka («Power of the Powerless and the Powerless Power: A Reading of Nahum»). Ἀφορμὴ γι' αὐτὴν τὴν προσέγγιση δίνει τὸ πολιτικὸ δοκίμιο τοῦ Václav Havel σχετικά μὲ τὴ σχέση ἐξουσίας καὶ φτωχῶν. Σύμφωνα μὲ τὸν Havel οἱ φτωχοὶ –ὡς ἄτομα καὶ μικρὲς ομάδες– ἔχουν τὴ δυνατότητα εἴτε νὰ ἀποδεχθοῦν τὸ ψέμα πὸ τοὺς ἐπιβάλλει ἡ ἐξουσία μέσα ἀπὸ μία ἰδεολογία, ἡ ὁποία ἀποπειρᾶται νὰ γεφυρώσει τὸ χάσμα μεταξὺ τῶν σκοπῶν τοῦ συστήματος καὶ τῶν σκοπῶν τῆς ζωῆς εἴτε νὰ ἀντισταθεῖ σὲ αὐτὸ λέγοντας τὴν ἀλήθεια. Στὴ δευτέρη περίπτωση ὅσοι ἀντιστέκονται ἀπειλοῦν οὐσιαστικά τὴν ὕπαρξη τοῦ συστήματος. Αὐτὸ συμβαίνει καὶ στὴν περίπτωση τοῦ κηρύγματος τοῦ προφήτη Ναούμ, ὁ ὁποῖος ἀποκαλύπτει τὴν ἀδυναμία τῆς ἀσσυριακῆς κυριαρχίας.

Στὴν ἐπόμενη μελέτη ἡ Karin Schöpflin ἐξετάζει τὸ πολιτικὸ μήνυμα πὸ κρύβεται σὲ συγκεκριμένες περικοπὲς τοῦ Ἑκκκλησιαστικῆς, ὅπως στὰ 8,2-9· 9,13-18· 10,6-7. 16-20 («Political Power and Ideology in Qohelet»). Οὐσιαστικά σὲ αὐτὰ τὰ κείμενα ὑπάρχει μία ἔμμεση κριτικὴ τῶν ἡγετῶν τῶν ἑλληνιστικῶν βασιλείων, οἱ ὁποῖοι οὐσιαστικά προσπαθοῦν νὰ παρέμβουν στὴν τάξη τοῦ κόσμου. Στὸν ἀντίποδά τους παρουσιάζεται ὁ σοφὸς βασιλιάς τοῦ Ἰσραήλ, Σολομών. Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Michał Wojciechowski σχετικά μὲ τὸν τρόπο πὸ ἀντιμετωπίζουν τὴν πολιτικὴ ἐξουσία τὰ λεγόμενα «δευτεροκανονικά» κείμενα τῆς Παλαιᾶ Διαθήκης («To Fight or not to Fight? Various Answers to the Foreign Political Power in the Deuterocanonical Literature»). Σύμφωνα μὲ τὸν συγγραφέα τὸ ζήτημα τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπασχολεῖ τοὺς Ἰουδαίους κυρίως ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Αἰχμαλωσίας καὶ ἐξῆς. Δύο εἶναι οἱ λύσεις πὸ προτείνονται: α) ἡ ἀποφυγὴ τῆς ὅποιας ἐμπλοκῆς στὴν πολιτικὴ ζωὴ (Σοφία Σολομώντος ἢ Σειράχ) ἢ ἀντίστροφα ἡ καριέρα σὲ κάποια πολιτικὴ ἀγλὴ μὲ τὴν προϋπόθεση ὅτι κανεὶς θὰ μείνει πιστὸς στὸν Θεό (Ἐσθῆρ, Τωβίτ καὶ Δαν 1-6), καὶ β) ἡ ἀντίσταση πρὸς τὴν πολιτικὴ ἐξουσία ἀκόμη καὶ μὲ στρατιωτικά μέσα (Α' Μακκ, Ἰουδαίθ) καὶ ἡ δαιμονοποίηση τῶν ξένων δυνάμεων (Δαν 7-12).

Στὴ συνέχεια, ὁ József Zsengéller ἐξετάζει τὴ θεολογικὴ βαρύτητα πὸ ἔχει ὁ ὄρος Ἰουδαῖος κατὰ τὴν ἑλληνιστικὴ ἐποχὴ («Being Jewish as the Controversial Ideology of the Hasmonean Political Power»). Ἀξιοποιώντας τις μαρτυρίες ἀπὸ τὰ Α' καὶ Β' Μακκ καθὼς καὶ ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Ἰωσήπου ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι ὁ ὄρος χρησιμοποιήθηκε ὡς ἰδεολογικὸ ἐργαλεῖο στὸ πολιτικὸ καὶ στρατιωτικὸ πρόγραμμα τῶν Ἀσμοναίων καὶ τοῦ Ἡρώδη τοῦ Μεγάλου. Ὁ Friedrich

Reiterer, στη συνέχεια («Die Macht und die Mächtigen im Buch der Weisheit»), επισημαίνει το πολιτικό υπόβαθρο του Σοφ 2,11α και το συνδέει με τις φιλοσοφικές συζητήσεις της έλληνοιστικής περιόδου σχετικά με τη σχέση εξουσίας και νόμου. Σύμφωνα με αυτές όσοι κατέχουν την εξουσία έχουν επίσης το δικαίωμα να νομοθετούν και να ορίζουν το δίκαιο. Κάθε αμφισβήτηση, επομένως, αυτού του δικαίου σήμαινε και την αμφισβήτηση της εξουσίας. Το θέμα της επόμενης μελέτης είναι η σημασία και τα πολιτικά δικαιώματα των λεγόμενων «πολιτευμάτων» της Ιουδαϊκής διασποράς της Ήλεξάνδρειας κατά την έλληνοιστική και ρωμαϊκή εποχή («The Politeuma: Guardian of Civil Rights or Heavenly Commonwealth in Ptolemaic and Roman Egypt»). Η συγγραφέας, Μογνα McGlynn, συζητά εκ νέου τις πηγές και εξετάζει ποιά ήταν τα πολιτικά δικαιώματα των Ιουδαίων της Ήλεξάνδρειας και της Αιγύπτου, γενικότερα, κατά τα χρόνια των Πτολεμαίων και των Ρωμαίων.

Η επόμενη μελέτη είναι του Marko Marttila και έχει ως θέμα της τον τρόπο που αντιμετωπίζει την πολιτική εξουσία το βιβλίο του Βαρούχ («Political Power and Ideology in the Book of Baruch»). Το μοντέλο που προτείνει ο συγγραφέας του Βαρούχ είναι εκείνο της θεοκρατίας, όπου οι βασιλείς της γενιάς του Δαβίδ αντικαθίστανται από τον Γιαχβέ ως τον αληθινό βασιλιά του Ισραήλ. Στην επόμενη η Μογνα McGlynn αποπειράται να εξηγήσει σε ποιους λόγους οφείλεται ο συνεχιζόμενος μέχρι και σήμερα σεβασμός προς τον Ναό της Ήερουσαλήμ («Authority and Sacred Space: Concepts of the Jerusalem Temple in Aristeas, Wisdom, and Josephus»). Η συγγραφέας ανατρέπει σε τρεις αρχαίες πηγές: την έπιστολή του Άριστέα (μ. 2^ο αϊ. π.Χ.), την Σοφία Σολομώντος (μετά το 32 π.Χ.) και τον Ίώσηπο (1^{ος} αϊ. μ.Χ.). Και οι τρεις αποτελούν ταυτόχρονα μία απολογητική του Ιουδαϊσμού προς τους έθνικούς και αντικατοπτρίζουν μία βαθύτερη ιδεολογική πάλη: πώς θέλουν οι άλλοι να αντιλαμβάνονται την Ιουδαϊκή τους ταυτότητα και πώς ο Ναός και οι παραδόσεις τους δίνουν πληροφορίες για τον τρόπο που κατανοούν οι Ιουδαίοι τη σχέση Θεού και ανθρώπων.

Η τελευταία μελέτη του τρέχοντος τεύχους έχει ως θέμα τον λόγο του Ίωσήπου στα τείχη της Ήερουσαλήμ, όπως αυτός διασώζεται στο έργο του *Ίουδαϊκός Πόλεμος* («The Speech of Josephus at the Walls of Jerusalem»). Αυτόν ο λόγος θυμίζει κατά πολύ εκείνους των προφητών, καθώς καλεϊ σε μετάνοια και μεταστροφή ως την τελευταία ευκαιρία για σωτηρία των υπερασπιστών της Ήερουσαλήμ. Δύο είναι οι βασικές γραμμές επιχειρηματολογίας σε αυτόν τον λόγο: α) η ανάπτυξη λογικών επιχειρημάτων (όπως κάνουν οι πολιτικοί) και β) η έκκληση στα συναισθήματα και την πίστη των ακροατών του (όπως έκαναν οι προφήτες).

Biblische Notizen (τεύχος 162/2014)

Ό Mathias Winkler στην πρώτη μελέτη του τρέχοντος τεύχους συζητά το θεολογικό υπόβαθρο του θεσμού των Λευιτών («Der Levit als totaler Stellvertreter: Theologische Vorstellungen zum Levitentum im Ausgang von Num 3-4»). Βασι-

ζόμενος στὰ Ἄρ 3-4 καὶ 8 ἡ αἰτία ὑπαρξῆς τῶν Λευιτῶν συνδέεται μὲ τὸν θάνατο τῶν πρωτότοκων παιδιῶν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν ὑποχρέωση νὰ τὰ θυσιάζουσι στὸν Θεό. Οἱ Λευῖτες, ἐπομένως, εἶναι οἱ ζωντανὲς θυσίαι τοῦ λαοῦ. Στὴ συνέχεια, ὁ Volker Wagner («Innerbiblische Schriftauslegung im Deuteronomium?») ἐξετάζει τὴν ἱστορία τοῦ φιλολογικοῦ εἴδους «νομικὴ πρότασις» καὶ διατυπώνει ἀμφιβολίες κατὰ πόσο τὸ Δευτ 19,1-13, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὸ ἄσυλο, εἶναι οὐσιαστικὰ ἐπαναδιατύπωση τοῦ Ἐξ 21,12-14. Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Adam E. Miglio σχετικὰ μὲ τὴ διπλωματικὴ ἀλληλογραφία μεταξὺ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἄλλων λαῶν, ὅπως αὐτὴ παρατίθεται στὰ βιβλία τῶν Βασιλειῶν («The Literary Connotations of Letter-Writing in Syro-Mesopotamia and in Samuel and Kings»). Ἀπὸ τὴν ἐξέταση αὐτῶν τῶν κειμένων προκύπτει ὅτι μέσα στὴ νέα συνάφεια διατηροῦνται οἱ ἀρχικὲς πολιτισμικὲς ὑποδηλώσεις μὲ σκοπὸ νὰ ἀσκηθεῖ κριτικὴ στοὺς βασιλεῖς τοῦ Ἰσραὴλ γιὰ τὰ ἠθικὰ ἀτοπήματα καὶ τὶς θρησκευτικὲς παρεκκλίσεις τους.

Στὴν ἐπόμενη μελέτη ἡ Annett Giercke-Ungermann ἐξετάζει τὴ σημασία τῆς λέξης מַלְאכָה στὸ Α΄ Σαμ 15, προκειμένου νὰ ἀναδείξει τὴ διπλὴ σημασία ποὺ ἔχει ἡ λέξις ἐκεῖ καὶ τὸ πῶς πραγματοποιεῖται μέσα στὴν ἀφήγηση ἢ μετάβαση ἀπὸ τὴ μία σημασία στὴν ἄλλη («Saul und der מַלְאכָה Beobachtungen zu den מַלְאכָה - Konzepten in 1Sam 15»). Ὁ Christopher Theis, στὴ συνέχεια, ἐξηγεῖ πῶς τὸ ὄνομα τοῦ Αἰγύπτου μονάρχου T3h3rḡ3 μεταγράφεται μὲ ἓναν τέτοιο τρόπο στὰ ἑβραϊκὰ στὸ Β΄ Βασ 19,9 καὶ Ἠσ 37,9 ὥστε νὰ σημαίνει «θὰ φύγετε ἀπὸ τὴ χώρα» καὶ ἔτσι νὰ συνδεθεῖ μὲ δύο ἱστορικὰ γεγονότα κατὰ τὴ βασιλεία τοῦ συγκεκριμένου βασιλιᾶ («Noch ein Namensspiel in der Bibel? Zum Namen hq'h'r>ti in 2Kön 19,9 und Jes 37,9»).

Μία διαφορετικὴ μετάφραση τοῦ Ζαχ 4,7α (τοῦ ἑβραϊκοῦ κειμένου) προτείνεται στὴ μελέτη τοῦ Max Rogland, ποὺ ἀκολουθεῖ («The “Mountain” of Zechariah 4,7: Translation and Interpretation»). Σύμφωνα μὲ αὐτὴν τὸ Ἡμισίτιο πρέπει νὰ ἀποδοθεῖ ὡς ἐρώτησις καὶ ὁ Ζερουβάβελ συνδέεται μὲ τὴν εὐθύτητα καὶ τὴ δικαιοσύνη, ποιότητες οἱ ὁποῖες εἶναι χαρακτηριστικὰ τῆς βασιλείας τοῦ Γιαχβὲ καὶ τοῦ Δαβίδ. Ἡ ἐπόμενη σύντομη μελέτη εἶναι τοῦ Benjamin Kilchör καὶ ἀποτελεῖ μία ἀπάντησις σὲ παλαιότερο κείμενο τοῦ Stefan Bojowald, ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ ἴδιο περιοδικὸ καὶ ἀφοροῦσε τὴ σημασία τῶν λέξεων τῆς ρίζας bšl («Das Bedeutungsspektrum von bšl – Anfragen an einen Beitrag von Stefan Bojowald in BN 153»).

Ὁ Stefan Bojowald στὴ μελέτη ποὺ ἀκολουθεῖ παρουσιάζει παραδείγματα λέξεων δανείων σημιτικῆς προέλευσης στὴν αἰγυπτιακὴ γλῶσσα («Neue Betrachtungen zu zwei alten semitischen Fremdwörtern im Ägyptischen»). Τὸ παλαιοδιαθηκικὸ ὑπόβαθρο τῆς ἀναφορᾶς σὲ δύο ἀγγέλους στὸ Ἰω 20,2 εἶναι τὸ θέμα τῆς μελέτης τοῦ Izaak de Hulster στὴ συνέχεια («The two Angels in John 20,12: The Old Testament Background»). Ὁ συγγραφεὺς τοὺς συσχετίζει μὲ τὰ δύο Χερουβείμ τῆς Κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης καὶ ἐκτιμᾷ ὅτι μιὰ τέτοια ἐρμηνεία προσδίδει ἴδι-

αίτηρη θεολογική σημασία στον στίχο. Ἡ τελευταία μελέτη τοῦ τεύχους εἶναι τὸ τρίτο μέρος τῆς μελέτης τοῦ Bonaventure Ramboasalamanana σχετικά μὲν τὴν πρὸς Ἐφροσύου ἐπιστολή («Un plan de l'épître aux Éphésiens: Troisième partie sur le rôle exemplaire de Paul dans Ep. et en rapport avec d'autres écrits bibliques»). Σύμφωνα μὲν τὸν συγγραφέα τὸ περιεχόμενο τοῦ θείου μυστηρίου, γιὰ τὸ ὁποῖο γίνεται λόγος στὴν ἐπιστολή, εἶναι ἡ θεία ἀγάπη.

Early Christianity (τόμος 5, τεῦχος 3/2014)

Τὸ τρέχον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἀφιερωμένο στὴν ἀρχαία ἱατρικὴ καὶ στὶς θεραπείες ποὺ ἀναφέρονται στὰ κείμενα τοῦ ἀρχέγονου Χριστιανισμοῦ. Τὸ τεῦχος τὸ προλογίζει ὁ ἐκδότης του Jens Schröter, ὁ ὁποῖος δίνει τὶς γενικὲς γραμμὲς στὶς ὁποῖες κινεῖται ἡ θεματολογία τοῦ τεύχους. Ἡ πρώτη μελέτη εἶναι μία ἐκτενὴς παρουσίαση ἀπὸ τὸν καινοδιαθηκολόγο Reinhard von Bendemann τῶν ἀφηγήσεων θαυμάτων θεραπείας στὴν Καινὴ Διαθήκη («Die Heilungen Jesu und die antike Medizin»). Ὁ συγγραφέας παρουσιάζει τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ αὐτῶν τῶν θαυμάτων καὶ προτείνει τὴν κατανόσή τους μέσα στὴ συνάφεια τῆς ἀρχαίας ἱατρικῆς καὶ σὲ σχέση πρὸς τὶς ἀρχαῖες ἀντιλήψεις περὶ ἀσθένειας καὶ θεραπείας. Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τῆς Annette Weissenrieder, ἡ ὁποία συζητᾷ τὸ δύσκολο χωρίο τῆς Α΄ Τιμ 2,15 «σωθήσεται διὰ τῆς τεκνογονίας» («What does σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας “to be saved by childbearing” mean (1 Timothy 2:15)? Insights from Ancient Medical and Philosophical Texts»). Ἡ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι οἱ ἐρμηνευτικὲς δυσκολίες μποροῦν νὰ ἀντιμετωπισθοῦν, ἐὰν ὁ ἐρμηνευτὴς ἀνατρέξει σὲ σχετικά ἀρχαῖα ἱατρικὰ καὶ φιλοσοφικὰ κείμενα.

Στὴ συνέχεια, ὁ Philip van der Eijk ἐξετάζει πῶς ἀντιμετώπιζαν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι, ἱατρικῶν πραγματειῶν τὶς χριστιανικὲς ἀφηγήσεις γιὰ θαυματουργικὲς θεραπείες («Galen and early Christians on the role of the divine in the causation and treatment of health and disease»). Εἰδικότερα στρέφεται στὸ παράδειγμα τοῦ Γαλννοῦ, ὁ ὁποῖος μολονότι δέχεται σὲ γενικὲς γραμμὲς τὴν ἰουδαιοχριστιανικὴ ἀντίληψη περὶ Θεοῦ, εἶναι ἀρκετὰ ἐπιφυλακτικὸς ἀπέναντι στὶς χριστιανικὲς ἀφηγήσεις γιὰ θαύματα θεραπειῶν. Αὐτὴ ἡ στάση του προκαλεῖ ἐντύπωση, διότι ὁ Γαλννὸς δὲν ἐκφράζει τὴν ἴδια ἀμφιβολία γιὰ τὰ θαύματα τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ ἐπίσης κατανοεῖ τὶς ἀσθένειες μέσα σὲ μία θεολογικὴ παγκόσμια τάξη, χωρὶς νὰ ἀμφισβητεῖ τὴν ἐκδήλωση τῆς πρόνοιας τοῦ Θεοῦ. Στὴν τελευταία μελέτη τοῦ τεύχους ἡ Vivian Nutton παρουσιάζει νέα ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα ἀπὸ τὴν Ροδιάπολη καὶ τοὺς Ἀλλιανούς, τὰ ὁποῖα βεβαιώνουν τὴν ὑπαρξη νοσοκομείων καὶ ἰατρειῶν ἤδη ἀπὸ τὸ 2^ο αἰ. μ.Χ., πολὺ νωρίτερα ἀπὸ τὸν 4^ο αἰ., ὅπως συνήθως εἰκάζεται («Rhodiapolis and Allianoi: two missing links in the history of the hospital?»). Ἡ συγγραφέας ἀφιερώνει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς μελέτης τῆς στὴν παρουσίαση ἑνὸς κτιρίου στοὺς Ἀλλιανούς, τὸ ὁποῖο φαίνεται πῶς ἦταν ἱατρεῖο καὶ συνδεόταν ἄμεσα μὲ τὴ λατρεία τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

Zeitschrift für antikes Christentum (τόμος 18, τεύχος 2/2014)

Στην πρώτη μελέτη του τεύχους ο Maarten Taveirne εξετάζει πώς το μαρτύριο των αρχαίων χριστιανών κατανοήθηκε ως μίμηση Χριστού κυρίως μέσα στα λατινικά *Acta martyrum* και *passiones* από τον 4^ο έως και τον 6^ο αἰ. («Das Martyrium als imitatio Christi: Die literarische Gestaltung der spätantiken Märtyrerakten und -passionen nach der Passion Christi»). Ο συγγραφέας συγκρίνει την τεχνική διακειμενικής αναφοράς σε αυτά τα μαρτύρια στο Πάθος του Ίησού και την συγκρίνει με δύο αρχαία μαρτύρια, εκείνο του Στεφάνου (Πραξ 6,8-7,60) και του Πολυκάρπου. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σύνδεση του μαρτυρίου με το Πάθος του Ίησού έχει τις ρίζες της στον αρχέγονο Χριστιανισμό, ενώ κατά την ύστερη αρχαιότητα οι συγγραφείς των μαρτυρίων φροντίζουν να μην υπερτονίζεται αυτή η σύγκριση.

Ο Petr Kitzler, στη συνέχεια συζητά δύο κείμενα του Τερτυλλιανού (*De carne Christi* 4,1 και 19,3-4), τα οποία αναφέρονται στη γέννηση του Ίησού και τα εξετάζει σε σχέση μέσα στη συνάφεια της αρχαίας ιατρικής και μάλιστα της αρχαίας έμβρυολογίας, όπως αυτή αποτυπώνεται στο έργο των Ἀριστοτέλη και Γαλνυού («Tertullian and Ancient Embryology in *De carne Christi* 4,1 and 19,3-4»). Στην επόμενη μελέτη ο Josep Vilella εξετάζει την αυθεντικότητα των κειμένων της λεγόμενης συνόδου της Elvira και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για συμπύλημα παλαιότερων κειμένων που χρονολογείται στον 6^ο αἰ. («The Pseudo-Iliberritan Canon Texts»). Στο πρώτο μέρος της μελέτης ο συγγραφέας παρουσιάζει τη μεθολογία του, στη συνέχεια, στο δεύτερο μέρος, απαριθμεί τα χαρακτηριστικά εκείνων των τμημάτων των κανόνων που θεωρούνται μεταγενέστερα συμπιλήματα και, τέλος, συζητά κεντρικά θέματα, τα οποία πραγματεύονται τα συγκεκριμένα κανονικά κείμενα, έντοπιζοντας χρονικές ενδείξεις που θα όδηγήσουν στην ασφαλή χρονολόγηση της συλλογής. Η επόμενη μελέτη είναι η πρώτη έκδοση πέντε άγνωστων αποσπασμάτων του Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, του ΨευδοἈθανασίου, του Φιλόξενου, του Σεύηρου Ἀντιοχείας και του Ἀμμωνίου, τα οποία διασώζονται στον κώδικα 28 της Μονῆς Παντοκράτορος («Neue griechische Fragmente des Cyrill von Alexandrien, [Pseudo-]Athanasius, Philoxenos, Severus von Antiochien und Ammonios: patristische Auslegungen zum 1. Korintherbrief [ediert aus dem Codex Pantokratoros 28]»). Ο συγγραφέας, Konrad F. Zawadzki, εστιάζει κυρίως στην κατένα στην Α΄ Κορινθίους, από την οποία προέρχονται τα συγκεκριμένα αποσπάσματα και στη συνέχεια συζητά ζητήματα κριτικής του κειμένου, χρονολόγησης, συγγραφέα του χειρογράφου καθώς και το θεολογικό περιεχόμενο των αποσπασμάτων.

Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη του Geoffrey D. Dunn σχετικά με την φιλανθρωπία στο ασκητικό έργο του Ἱερώνυμου («Why care for the poor? The role of almsgiving in Jerome's asceticism»). Για τον Ἱερώνυμο ἡ ἔλεημοσύνη και ἡ φιλανθρωπία ἔχει σωτηριολογικό περιεχόμενο. Ὡστόσο, στὰ κείμενά του συχνὰ ἡ ἔλεημοσύνη ἀντιμετωπίζεται ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ ἰσότητας καὶ ὡς

ἀπάντηση στις ανάγκες τῶν κοινωνικά ἀδύναμων. Στὴν τελευταία μελέτη τοῦ τεύχους οἱ Maarten Wisse καὶ Anthony Dupont ἐξετάζουν τὴν ὁμιλία 122 τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου («Nostis qui in schola Christi eruditi estis, Iacob ipsum esse Israel: Sermo 122, In Iohannis euangelium tractatus 7 and the Donatist and Pelagian Controversies»). Οἱ συγγραφεῖς ἐξετάζουν τὸ συγκεκριμένο κείμενο στὴ συνάφεια τῆς ἀντιπαράθεσης τοῦ Αὐγουστίνου μὲ τοὺς Πελαγιανοὺς καὶ τοὺς Δονατιστές. Ὑποστηρίζουν ὅτι κεντρικὸ θέμα τῆς ὁμιλίας εἶναι ἡ ἐρμηνεία μέσα στὸ πλαίσιο αὐτῆς τῆς συζήτησης τοῦ Ἰω 1,47-51.

Zeitschrift für Theologie und Kirche (τόμος 111, τεῦχος 4/2014)

Στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τεύχους ὁ Erik Aurelius συζητᾷ τὴν ἐπίδραση ποὺ εἶχε ἡ μελέτη τοῦ Lothar Perlt, *Bundestheologie im Alten Testament* (1969) στὶς παλαιοδιαθηκαικὲς σπουδὲς ἀπὸ τὴ δεκαετία τοῦ 1960 καὶ ἐξῆς («Bundestheologie im Alten Testament. Ein Buch von Lothar Perlt und seine Folgen»). Ὁ συγγραφέας θεωρεῖ πὺς αὐτὴ ἡ ἐπίδραση ἐντοπίζεται σὲ τέσσερα σημεῖα: α) στὴν ἔμφαση ποὺ δίνεται πλέον στὴν ἱστορία τῆς σύνταξης στὴ σύγχρονη ἔρευνα τῆς Πεντατεύχου, β) στὴν ἀποδοχὴ τοῦ Ἰησ 24 ὡς δευτερονομιστικὸ κείμενο, γ) στὴν ἀναγνώριση τῆς ἰδέας τῆς διαθήκης μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἰσραὴλ, ὡς ἡ βάση τῆς δευτερονομιστικῆς παράδοσης καὶ δ) στὴν ἐπιστροφή στὶς θέσεις τοῦ Wellhausen ὅσον ἀφορᾷ στὴ γενικὴ ἀξιολόγηση τῆς θρησκευτικῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραὴλ - Ἰούδα.

Στὴ συνέχεια ὁ Thomas Söding προτείνει μίαν μέθοδο προσέγγισης τῆς θεολογίας τῶν παύλειων ἐπιστολῶν πρὸς Γαλάτας καὶ πρὸς Ῥωμαίους («Theologie im Dialog. Der Galater - und Römerbrief als Paradigma»). Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι μίαν συγκροτικὴ ἐξήγηση, ἡ ὁποία θὰ ἐντοπίζει τὶς ὁμοιότητες καὶ διαφορὰς τῆς θεολογικῆς σκέψης τοῦ ἀποστόλου στὶς δύο ἐπιστολὲς θὰ ἀναδείξει τὴ δυναμικὴ τῆς θεολογίας του. Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Edgar Thaidigsmann σχετικὰ μὲ τὴν ἐπίδραση τῶν ἰδεῶν τοῦ Διαφωτισμοῦ στὴ θεολογία τοῦ Μελάγχθωνα καὶ τοῦ Kant («“Sapere aude!”. Aufklärung und Theologie bei Melanchthon und Kant»). Ἐχοντας ὡς ἀφετηρία τὴν φράση τοῦ Μελάγχθωνα “sapere aude” ὁ συγγραφέας ἐξηγεῖ πὺς συγκεκριμένους ἰδέες τοῦ Διαφωτισμοῦ μεταμορφώνονται μέσα στὸ πλαίσιο τῶν ἰδεῶν τῆς Μεταρρύθμισης.

Ὁ ρόλος τῆς ἀκαδημαϊκῆς θεολογίας στὴ σύγχρονη πλουραλιστικὴ κοινωνία ἀποτελεῖ τὸ θέμα τῆς μελέτης τοῦ Michael Moxter, στὴ συνέχεια («Vernunft und Religion im Zeitalter knapper Ressourcen. Zur Aktualität theologischer Wissenschaft»). Πρόκειται γιὰ μίαν εἰσήγηση τοῦ συγγραφέα ποὺ ἔγινε κατὰ τὸν ἑορτασμό τῶν 100 χρόνων τοῦ Τμήματος Προτεσταντικῆς Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Westfälische Wilhelms τοῦ Münster. Ἡ ἀκαδημαϊκὴ θεολογία γεφυρώνει τὸ χάσμα μεταξὺ θρησκείας καὶ τῆς λογικότητας, ὑποστηρίζει τὴν ἀμοιβαία ἀναγνώριση καὶ συνεργασία καὶ καθὼς κατανοεῖ τὸν κοινωνικὸ τῆς ρόλο μπορεῖ ἐπίσης νὰ στηρίξει τὸ ἔργο τῶν ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων. Στὴν τελευταία μελέτη ὁ Ralph Kunz προσεγγίζει τὴν ἀσθένεια τῆς ἄνοιας ὑπὸ τὸ πρῶμα μίας θρη-

σκαιο-οντολογικῆς κατανόησης («Demenz als Metapher oder vom Glück und Elend des Vergessens. Eine religionsgerontologische Deutung»). Ὁ συγγραφέας ἐπισημαίνει τὸ χρέος τῆς πρακτικῆς θεολογίας νὰ ἀντιμετωπίζει αὐτὴν τὴν ἀσθένεια ποιμαντικά, κατανοώντας τὴν ἐπίσης ὡς μία ἀλληγορία καὶ ὡς μνημεῖο τῆς ἀνθρώπινης φύσης καὶ τῆς διασπασμένης ἀνθρώπινος ὑπαρξῆς.

Berliner Theologische Zeitschrift (τόμος 31, τεῦχος 2/2014)

Τὸ τρέχον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἀφιερωμένο στὴν ἀντιμετώπιση καὶ στὶς ἀντιδράσεις τῆς προτεσταντικῆς θεολογίας στὶς ἀποφάσεις τῆς Β΄ Βατικάνειας Συνόδου. Στὴν πρώτη μελέτη ὁ Theodor Dieter συζητᾷ τὴ σημασία τῆς παρουσίας παρατηρητῶν ἀπὸ τὸν προτεσταντικὸ χῶρο στὶς ἐργασίες τῆς Β΄ Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ («Erneuerung der Römisch-katholischen Kirche und Ökumenismus. Die evangelischen Beobachter auf dem Zweiten Vatikanischen Konzil»). Μέσα ἀπὸ συγκεκριμένα παραδείγματα παρουσιάζει τὶς δυσκολίες ποὺ αὐτοὶ ἀντιμετώπισαν στὴν κατανόηση καὶ ἀξιολόγηση τοῦ γεγονότος καθὼς καὶ τὶς διαφορετικὲς στάσεις ποὺ ὁ καθένας υἰοθέτησε. Ὁ Klaus Fitschen, στὴ συνέχεια («Das II. Vatikanische Konzil in der deutschsprachigen evangelischen Kirchengeschichtsschreibung»), ἐξετάζει τὸν τρόπο ποὺ παρουσιάσθηκε ἡ Β΄ Βατικάνεια Σύνοδος σὲ μελέτες τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας στὸν προτεσταντικὸ χῶρο. Εἰδικότερα, μὲ αὐτὴν ἀσχολήθηκαν οἱ ἱστορικοὶ στὸ πλαίσιο τῆς συζήτησης τῶν οἰκουμενικῶν σχέσεων καὶ τῶν ὁμολογιακῶν διατυπώσεων. Σὲ γενικὲς γραμμές, ὡστόσο, ἡ στάση τους ἦταν ἐξαιρετικὰ ἐπιφυλακτικὴ, ὅσον ἀφορᾷ στὰ ἀποτελέσματα τῆς Συνόδου, ἴσως ὑπὸ τὴν ἐπίδραση ἀνάλογων ἀντιδράσεων στὸν Ὑωμαιοκαθολικὸ χῶρο.

Στὴν τρίτη μελέτη τοῦ τόμου ἡ Friederike Nüssel συζητᾷ τὴν ἀντίδραση τῆς γερμανόφωνης προτεσταντικῆς θεολογίας στὴν περὶ τῆς θείας ἀποκάλυψης δογματικὴ διδασκαλία τῆς Β΄ Βατικάνειας Συνόδου («Dei Verbum. Die Offenbarungslehre des II. Vatikanischen Konzils in der evangelisch-theologischen Rezeption»). Σύμφωνα μὲ τὴ συγγραφέα ἡ συζήτηση ἐπικεντρώθηκε κυρίως στὴν ἰδέα τῆς ἀποκάλυψης καὶ στὴ σχέση μετὰ τῆς Γραφῆς καὶ τῆς παράδοσης. Ὁ τρόπος ποὺ ἡ γερμανικὴ θεολογία ἀντιμετώπισε τελικὰ τὸ ὅλο θέμα ἀντικατοπτρίζει τὶς συζητήσεις στοὺς κόλπους τῆς Προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας σχετικά μὲ τὴ μέθοδο καὶ τὸν σκοπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου ἀλλὰ καὶ τὶς διαφορετικὲς ἐρμηνεῖες στὴν ἔννοια τῆς ἀποκάλυψης.

Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Eilert Herms σχετικά μὲ τὴν ἀπόφαση τῆς Συνόδου γιὰ τὸν Οἰκουμενισμό («Das Ökumenismusdekret. Sein Ort in der Lehre des Zweiten Vatikanums und seine heutige Bedeutung»). Ὁ συγγραφέας ἀναλύει τὶς βασικὲς ἀρχὲς καὶ θεολογικὲς προϋποθέσεις αὐτῆς τῆς ἀπόφασης καθὼς ἐπίσης καὶ τὶς συνέπειές της γιὰ τὴν Ὑωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία στὴ συνέχεια. Ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας σὲ οἰκουμενικὸ ἐπίπεδο εἶναι τὸ θέμα τῆς ἐπόμενης μελέτης («Das universale Amt als Zeichen und Werkzeug der Einheit»). Σὲ αὐτὴν ὁ Reinhard Frieling ἀναζητᾷ πῶς μία τέτοια ἐνότητα μπορεῖ νὰ διασφαλιστεῖ ὡς

κοινωνία με ἄλλὰ ὄχι ὑπὸ τὸν Πάπα. Ὁ Reinhold Bernhardt, στὴ συνέχεια («Dialog und Theologie der Religionen. Zur evangelischen Rezeption der Religionstheologie von *Nostra aetate*»), διερευνᾷ τὶς ἀντιδράσεις τῆς προτεσταντικῆς θεολογίας στὴ διακήρυξη *Nostra aetate*. Στὸ πρῶτο μέρος τῆς μελέτης ἐξετάζει τὸν τρόπο πὸς ἡ συγκεκριμένη διακήρυξη ἀντιμετωπίζει τὶς σχέσεις Ἰουδαϊσμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ, στὸ δευτέρου συζητᾷ τὴ σχέση πρὸς τὶς ἄλλες θρησκείες καί, τέλος, στὸ τρίτο μέρος σκιαγραφεῖ τὶς σχέσεις μεταξὺ «θεολογίας τοῦ Ἰσραὴλ» καὶ «θεολογίας τῶν θρησκειῶν».

Στὴ μελέτη τοῦ ὁ Cilliers Breytenbach ἐξετάζει τὴν ἐπίδραση πὸς ἄσκησε ἡ ὀρωματικοκαθολικὴ καινοδιαθηκικὴ ἔρευνα στὴ γερμανικὴ εὐαγγελικὴ ἐξηγητικὴ μετὰ τὴ Β΄ Βατικάνειο («Das II. Vatikanische Konzil und “evangelische” Exegese des Neuen Testaments»). Ὁ συγγραφέας ὑπογραμμίζει τὴ σημασία Ὀρωματικοκαθολικῶν καινοδιαθηκολόγων, ὅπως R.E. Brown, J.A. Fitzmyer, F. Mußner, F. Neirynck, R. Schnackenburg, H. Schürmann, A. Vögtle καὶ P. Hoffmann καθὼς καὶ ἀκαδημαϊκῶν συναντήσεων, ὅπως τοῦ Colloquium Biblicum στὸ Leuven καὶ τοῦ Colloquium Paulinum στὴ Ῥώμη. Ἡ ἐπίδραση τῆς Συνόδου στὴν ἐξέλιξη τῆς προτεσταντικῆς δογματικῆς εἶναι τὸ θέμα τῆς μελέτης τοῦ Bernd Oberdorfer, πὸς ἀκολουθεῖ («Ein anderes Gegenüber? Protestantische Dogmatik nach dem II. Vatikanum»). Στὸ πρῶτο μέρος τῆς μελέτης ὁ συγγραφέας συζητᾷ τὸ γενικότερο ἐρώτημα πὸς οἱ ἐξελίξεις σὲ ἄλλες ὁμολογίες μποροῦν νὰ ἐπηρεάζουν τὴν ἀνάπτυξη τῆς προτεσταντικῆς θεολογίας. Στὴ συνέχεια, συγκρίνει τὸν σχολιασμὸ τῆς συνόδου ἀπὸ τὸν K. Barth μετὰ ἐκείνους τῶν Pannenberg καὶ Lange καί, τέλος, παρουσιάζει τὸ νέο εἶδος τῆς «Οἰκουμενικῆς Δογματικῆς».

Ὁ Josef Wohlmuth στὴν ἐπόμενη μελέτη («Erwartungen an eine künftige evangelische Rezeption des Zweiten Vatikanums aus katholischer Sicht») ἐπισημαίνει τὴν ἀνάγκη γιὰ μεγαλύτερη ἀποδοχὴ τῆς Συνόδου καὶ ἐκτιμᾷ ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τῶν Συμβόλων τῆς Νίκαιας καὶ τῆς Κωνσταντινούπολης ὡς τῆς βάσης γιὰ τὴν χριστιανικὴ ἐνότητα καλλιεργοῦν τὴν ἐλπίδα γιὰ μία μελλοντικὴ οἰκουμενικὴ συνάντηση πὸς θὰ ἀποδέχεται τὴν ἐνότητα τῶν ἐκκλησιῶν μέσα στὴν πολυμορφία τους. Στὴν τελευταία μελέτη τοῦ τεύχους ὁ Markus Dröge ἀξιολογεῖ κριτικὰ τὶς ἐξελίξεις στὸν κῶρο τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου μετὰ τὴ Β΄ Βατικάνειο («Das Zweite Vaticanum ökumenisch erinnern»). Εἰδικότερα γιὰ τὶς σχέσεις Ὀρωματικοκαθολικῶν καὶ Προτεσταντῶν ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι αὐτὲς μποροῦν νὰ παρουσιάσουν πρόοδο μόνο ἐὰν καὶ οἱ δύο πλευρὲς ἐστιάσουν στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπιπλέον θὰ πρέπει στὸ πλαίσιο τοῦ μεταξὺ τους διαλόγου νὰ καταλήξουν σὲ μία νέα ἐρμηνεία τῆς ἀποστολικότητος.

Neue Zeitschrift für Systematische Theologie und Religionsphilosophie (τόμος 56, τεῦχος 3/2014)

Στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους ἡ Christe Wilhelm ἐξετάζει τὴ στάση τοῦ Λουθήρου ἀπέναντι στὶς ἰδέες τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς θρη-

σκευτικῆς ἀνοχῆς («Man lasse die Geister aufeinanderplatzen. Die Faust aber haltet still!» Glaubensfreiheit, Toleranz – und Intoleranz bei Martin Luther»). Ἡ συγγραφέας παρατηρεῖ ὅτι, ἐνῶ στὰ πρῶτα κείμενά του ὁ Λουθῆρος ἐπιχειρηματολογεῖ ὑπὲρ τοῦ εἰρηνικοῦ διαλόγου μεταξὺ τῶν θρησκειῶν, ἀπὸ τὸ ἔτος 1525/26 καὶ ἔξῃς ὑποστηρίζει τὴν ἀπαγόρευση ὁποιασδήποτε ἄλλης θρησκείας ἢ ὁμολογίας καὶ εἰσάγει τὴν ἀρχὴ «μία ἐπικράτεια – μία ὁμολογία». Ἡ Wilhelm ἀποπειρᾶται νὰ ἐξηγήσει αὐτὴν τὴ μεταστροφή τοῦ Λουθῆρου καὶ ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ἀρχικὴ στάση τοῦ Γερμανοῦ μεταρρυθμιστῆ σχετικὰ μὲ τὴ θρησκευτικὴ ἀνεκτικότητα εἶναι πολὺ σημαντικὴ ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς προτεσταντικῆς θεολογίας.

Ὁ Jochen Schmidt, στὴ συνέχεια («Sünde und Selbstverfehlung: Versuch einer Verhältnisbestimmung»), ἐξετάζει τὴ σχέση μεταξὺ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἀποξένωσης. Σὲ αὐτὴν τὴ σχέση ἡ ἁμαρτία κατανοεῖται εἴτε ὡς ἡ ἀποτυχία τοῦ ὄντος νὰ πραγματώσει τὴν ἐλευθερία του εἴτε ταυτίζεται μὲ τὴν ἴδια τὴ διαδικασία ἀποξένωσης. Στὴν ἐπόμενη μελέτῃ ὁ Knut Berner συζητᾷ τὸ θέμα τῆς ὁμορφιάς σὲ σχέση μὲ τὶς πραγματικότητες τῆς ἀποκάλυψης καὶ τῆς ἀπόκρυψης («Leerstelle Schönheit: Theologisch-philosophische Überlegungen im Anschluss an Kants Analytik des Schönen»). Ἐχοντας ὡς ἀφετηρία τὶς θέσεις τοῦ Kant στὸ ἔργο του *Analytik des Schönen* ὀρίζει τὴν ὁμορφιὰ ὡς ἓνα κενὸ τῆς ἐπιθυμίας γιὰ κάτι ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ καὶ ὡς ἓνα ἰδεῶδες ποὺ ὑπόσχεται τὴν ἀποκάλυψη πραγμάτων ποὺ εἶναι ἀποκεκρυμμένα. Ἀπὸ τὴ θεολογικὴ ὀπτικὴ ἡ ὁμορφιὰ ποὺ εἶναι κρυμμένη μέσα στὸν ἄνθρωπο βεβαιώνεται ἀπὸ τὴ δικαίωση τοῦ Θεοῦ.

Ἡ σημασία τῆς φιλοσοφίας τῆς θρησκείας τοῦ Schelling κατὰ τὰ ἔτη 1802-1804 εἶναι τὸ θέμα τῆς μελέτης ποὺ ἀκολουθεῖ («Schellings Identitätssystem und die Religion»). Ὁ συγγραφέας τῆς, Patrick Leistner, στρέφεται στὸ ἔργο τοῦ Schelling *System of Identity* καὶ συνδέει τὶς ιδέες τοῦ Γερμανοῦ φιλοσόφου περὶ θρησκείας μὲ ἐκείνες περὶ τῆς ταυτότητας ὅπως ἀναλύνονται σὲ αὐτὸ τὸ ἔργο καθὼς καὶ σὲ ἐκεῖνο τῆς *Philosophie des Ideellen*. Ὁ Hartmut von Sass, στὴν ἐπόμενη μελέτῃ («Warum Gott nicht existiert: Eine theologische Besinnung»), συζητᾷ τὸ γνωστὸ πρόβλημα τῆς ὑπαρξης τοῦ Θεοῦ. Ὑποστηρίζει ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ὑφίσταται, καθὼς εἶναι ἓνα γεγονός. Γιὰ νὰ στηρίξει τὴ θέση του ὁ συγγραφέας ἀντλεῖ ἐπιχειρήματα ἀπὸ τὴ φιλοσοφία τοῦ Fichte καὶ τοῦ Kant. Τὴν ἔνταξη τῶν ἀνατολικῶν θρησκειῶν στὸν διαθρησκευτικὸν διάλογο –ὁ ὁποῖος μέχρι σήμερον ἐστίαζε στὸν διάλογο μεταξὺ τῶν ἀβρααμικῶν θρησκειῶν– προτείνει στὴν ἐπόμενη μελέτῃ ὁ Horst Georg Pöhlmann («Die altchinesische Religion: Laotse und Konfuzius: Darstellung und Beurteilung aus christlicher Sicht»). Ἡ τελευταία μελέτῃ εἶναι τοῦ Ulrich Schmiedel καὶ ἐξετάζει τὴν ἐρμηνευτικὴ τῆς θρησκευτικῆς καὶ τῆς μὴ θρησκευτικῆς ἐμπιστοσύνης, ὅπως αὐτὴ παρουσιάζεται στὴν «τριλογία ἐμπιστοσύνης» τῶν Ingolf U. Dalferth καὶ Simon Peng-Keller («Vertrauen Verstanden? Zur Vertrauenstrilogie von Ingolf U. Dalferth und Simon Peng-Keller»). Ὁ συγγραφέας συζητᾷ τὶς τρεῖς μορφές τῆς πίστεως καθὼς ἐπίσης τὰ δυνατὰ καὶ ἀδύνατα σημεῖα τῆς τριλογίας. Καταλήγει ὅτι ἡ μὴ θρησκευτικὴ ἐμπιστοσύνη μπορεῖ νὰ με-

τατραπεῖ σὲ θρησκευτική, γιατί και οἱ δύο προϋποθέτουν τὴν ἀναγνώριση τῆς ἑτερότητας. Προτείνει ὅτι τὸ ἑρμηνευτικὸ σχῆμα τῶν Dalferth καὶ Peng-Keller μπορεῖ νὰ ἀξιοποιηθεῖ στὸν διαθρησκευτικὸ διάλογο.

Neue Zeitschrift für Systematische Theologie und Religionsphilosophie (τόμος 56, τεῦχος 4/2014)

Τὸ δύσκολο ζήτημα τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ θέμα τῆς μελέτης τοῦ Michael Welker («Gottes Gerechtigkeit»). Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ὅποια συζήτηση γιὰ τὸν φυσικὸ νόμο θὰ πρέπει νὰ ἐστιάζει στὴν πανταχοῦ παροῦσα δυναμικὴ τῆς ἐλεύθερης καὶ δημιουργικῆς ἀπόσυρσης γιὰ χάρι τῶν ἄλλων, μία δυναμικὴ, ἡ ὁποία βρῖσκει τὴν ἑκφρασή της στὴν ἀγάπη καὶ στὸ ἔλεος ποὺ ἐκδηλώνεται καὶ σὲς ἀνθρώπινες σχέσεις. Αὐτὲς παραπέμπουν στὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν πιστότητα τοῦ Θεοῦ. Στὴ συνέχεια, ὁ Dominikus Kraschl συζητᾷ τὴ θεολογικὴ καὶ φιλοσοφικὴ σημασία τῶν «μὴ ἀντικειμενικῶν ἐμπειριῶν», γιὰ τίς ὁποῖες κάνει λόγο ὁ Franz von Kutschera («Franz von Kutschera über ungegenständliche Erfahrungen und ihre (religions-)philosophische Bedeutung»). Πρόκειται γιὰ ἐμπειρίες, οἱ ὁποῖες δὲν μποροῦν νὰ περιγραφοῦν ὡς τὴν ἐμπειρία ποὺ ἔχει ἓνα ὑποκείμενο τοῦ ἀντικειμένου. Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι τέτοιες ἐμπειρίες ἔχουν τὴ σημασία τους γιὰ τὴ θρησκευτικὴ σημειολογία καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἐπιστημολογία τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων.

Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Jan-Olav Henriksen σχετικὰ μὲ τοὺς τρόπους μὲ τοὺς ὁποῖους ἡ ἀλλαγὴ μπορεῖ νὰ συμβάλει στὴν ἀνάπτυξη τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων («Struggling with change: The predicament of evolution and change for religious traditions»). Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ἀλλαγὴ εἶναι συστατικὸ στοιχεῖο τῶν θρησκευτικῶν καὶ βρῖσκεται σὲ διαλεκτικὴ σχέση μὲ τὴν τάξη καὶ τὴ σταθερότητα. Ἐπομένως, οἱ θρησκείες πρέπει νὰ κινοῦνται μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο πόλων. Στὴν ἐπόμενη μελέτη ἡ Minna Hietamäki ἀνατρέχει στὴ συζήτηση γιὰ τὴν ἀναγνώριση στοὺς τομείς τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς φιλοσοφίας καὶ ἐξετάζει κατὰ πόσο εἶναι δυνατὴ ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξη αὐτῆς τῆς ἰδέας στὸν χῶρο τῆς θεολογίας καὶ κυρίως τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου («Recognition and Ecumenical Recognition – Distinguishing the Idea of Recognition in Modern Ecumenism»). Ὁ συγγραφέας θέτει διάφορα ἐρωτήματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀναγνώριση καὶ κυρίως ἀναζητᾷ τὸ πῶς ἡ ἀναγνώριση προσώπων καὶ θεσμῶν μπορεῖ νὰ συνδεθεῖ μὲ τὴν ἀναγνώριση πεποιθήσεων καὶ ἀρχῶν.

Ὁ Knut Alfsvåg, στὴ συνέχεια («The commandment of love in Kierkegaard and Caputo»), θέτει τὸ ἐρώτημα ποιά μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ σχέση μεταξὺ τοῦ εὐαγγελίου τῆς ἄνευ ὄρων χάριτος καὶ τῆς ἐντολῆς γιὰ τὴν ἄνευ ὄρων ἀγάπη. Ὁ συγγραφέας διερευνᾷ τὸ ἐρώτημα μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἔργου τῶν Kierkegaard καὶ Caputo. Καὶ οἱ δύο δέχονται ὅτι δὲν ὑπάρχει κάποια ἀντίφαση μεταξὺ χάριτος καὶ ἀγάπης γιατί και οἱ δύο συνδέονται μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ συγγραφέας καταλήγει ὅτι ἡ ἄνευ ὄρων ἀγάπη συνδέεται ἄμεσα μὲ τὴν ἐνσάρκωση τοῦ Λόγου

τοῦ Θεοῦ. Τὸ τελευταῖο κείμενο τοῦ τρέχοντος τεύχους εἶναι ἡ βιβλιοκρισία τοῦ βιβλίου τοῦ Ansgar Beckermann γιὰ τὴν πίστη ἀπὸ τὸν Simon Schüz («Rezensiön von Ansgar Beckermann: *Glaube*»).

*Αἰκατερίνη Τσαλαμπούνη,
Ἐπίκουρος καθηγήτρια, Θεολογικὴ Σχολὴ ΑΠΘ*

Σύναξη (᾽Οκτώβριος-Δεκέμβριος, τεῦχος 132, 2014)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους μὲ τίτλο «Μορφὲς θρησκευτικῆς καὶ κοσμικῆς πνευματικότητας», ὁ Στ. Βιρβιδάκης διερευνᾷ τὴν ἔννοια τῆς πνευματικότητας, ὅπως αὐτὴ χρησιμοποιεῖται στὶς σύγχρονες φιλοσοφικὲς συζητήσεις, μὲ σκοπὸ νὰ ἐπιχειρήσει μίαν ἀποσαφήνιση τοῦ περιεχομένου καὶ τὴν ἀποτίμηση τῶν ὑποδηλώσεών της, ἐπιχειρώντας νὰ ἀπαντήσει στὸ ἐρώτημα γιὰ τὴ συμβολὴ τῆς κοσμικῆς φιλοσοφίας στὴ θέση τῆς θρησκείας. Ὁ Σωτ. Δεσπότης στὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο «Μία “προφητικὴ” ἀνάγνωση τῆς πίστεως μας σήμερα» ἀναφραφεῖ μὲ ἀδρές γραμμὲς τὸ “γενεαλογικὸ δέντρο” τῆς πίστεως στὴν Ἁγία Γραφή, διερευνώντας τὸν τρόπο κατανόησής της, μὲ ἰδιαίτερη ἀναφορὰ στὴ σημασία τῆς προφητικῆς παράδοσης. Ὁ π. Β. Λαμπρόπουλος στὸ κείμενό του «“Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη...” Τί νόημα ἔχει μίαν θεολογία ποὺ δὲν εἶναι πράξη;», διερευνᾷ τὴ διαχωρικὰ σύνθετη καὶ δύσκολη σχέση μεταξὺ θεωρίας καὶ πράξης στὸν ὀρίζοντα τοῦ θεολογικοῦ λόγου, ποὺ συχνὰ ἀπομονώνεται ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας, μεταβαλλόμενος σὲ ἓνα στεῖρο διανοητικὸ κατασκεῦασμα. Στὸ κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Πίστις, ἐλπιζομένων ὑπόστασις ἢ φανταζόμενων; Τὸ ζήτημα τῆς ψυχοπαθολογίας» ὁ ἀρχ. Ἀθανάσιος Παραβάντσος ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἀλληλεπίδραση ψυχοπαθολογίας καὶ πίστεως μὲ βάση συγκεκριμένη κλινικὴ περίπτωση, δίνοντας στὴν ἔννοια τῆς τελευταίας ἓνα διευρυνόμενο περιεχόμενο, μὲ τὴν ἐπίδιωξη νὰ συμπεριλάβει τὸν πνευματικὸ ἀγῶνα γιὰ τὴν ὑπερνίκηση τῶν παθῶν καὶ τὴν τήρηση τῶν ἐντολῶν.

Ὁ Παν. Ὑφαντῆς στὸ ἄρθρο του «Your own, personal Jesus... Ἡ πνευματικὴ πατρότητα στὰ χρόνια τῆς πληροφορίας» ἐπιχειρεῖ νὰ ἰκνογραφῆσει καὶ νὰ σταθμίσει κριτικὰ τὶς κυριότερες ἐπιπτώσεις τοῦ φαινομένου τοῦ πολιτισμοῦ τῆς πληροφορίας καὶ τοῦ ἀτομικιστικοῦ κοσμοειδώλου ποὺ τὸν γέννησε στὴν παρουσία καὶ βίωση τῆς πνευματικῆς πατρότητας ἐντὸς καὶ μέσω τοῦ Κυβερνοχώρου. Στὸ ἀκόλουθο ἄρθρο «Λόγος καὶ πίστη στὸ διαδίκτυο. Ἕνα σημεῖωμα Κοινωνιολογίας τοῦ Χριστιανισμοῦ» ὁ Χρ. Τσιρώνης μέσα ἀπὸ τὴν ὀπτικὴ τῆς κοινωνιολογίας τῆς θρησκείας καὶ μὲ τὴν ἀδιαμφισβήτητη γοητεία καὶ συγκαιρινὴ κυριαρχία τῆς ἠλεκτρονικῆς τεχνολογίας ἀποπειρᾶται νὰ συζητήσει ἐρωτήματα ποὺ σχετίζονται μὲ τὸ κατὰ πόσον ὁ θρησκευτικὸς λόγος καὶ ἡ πίστη μποροῦν νὰ ἐκφραστοῦν στὸ διαδίκτυο καὶ μάλιστα ἐὰν ἐκφράζονται, ὅταν γίνονται ἀντικείμενο ποικίλης ἐκμετάλλευσης, ἓνα αὐθεντικὸ θρησκευτικὸ βίωμα ἢ μίαν ἀτομικιστικὴ προαίρεση. Ὁ Γ. Μαντζαρίδης στὸ ἄρθρο του «Αὐτονομία καὶ ἔτερονομία στὴν ἠθικὴ», ἀφοῦ ἐπισκοπήσει τὰ βασικὰ γνωρίσματα τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς πολυώνυμης ἑτερό-

νομης και τῆς ποικιλόμορφης αὐτόνομης ἠθικῆς, ἀντιπαραβάλλει τὴ χριστιανικὴ πρόταση τῆς ἠθικῆς, ἡ ὁποία ὑπερβάλλει καὶ γεφυρώνει τὴν ἀντιθετικὴ αὐτὴ διάκριση, προβάλλοντας τὴν ἠθικὴ τῆς ἑτερόνομης ἢ χαρισματικῆς αὐτονομίας. Ὁ Μ. Κουτζιούδης στὴ μελέτη του «Ἡ χρῆση τοῦ ἰωβηλαίου ἔτους στὸ Λκ 4: 18-19. Μία διασάφηση τῆς σωτηριολογίας τοῦ Λουκᾶ» ἐπιχειρεῖ νὰ συμβάλλει στὴ διασάφηση τοῦ σχετικοῦ χωρίου, τὸ ὁποῖο ἔχει ὀδηγήσει σὲ ποικίλες ἐρμηνευτικὲς προσεγγίσεις στὴ σύγχρονη ἔρευνα. Ἀκολουθεῖ στὴ συνέχεια ἕνα πολὺ ἐνδιαφέρον κείμενο τοῦ Νικόλαου Μπερντιάγιεφ σὲ μετάφραση καὶ ἐπιμέλεια Δ. Μπαλιτᾶ μὲ τίτλο «Χριστιανισμὸς καὶ ἀντισημιτισμὸς», ἕνα πάντοτε ἐπίκαιρο ζήτημα. Στὸ ἄρθρο αὐτὸ ὁ Ρῶσος στοχαστὴς παρουσιάζει τὴ ρωσικὴ προσέγγιση τοῦ ζητήματος τῶν Ἑβραίων, μία στάση ποὺ ὑπῆρξε ἰδιαίτερα ἀρνητικὴ τόσο κατὰ τὴν περίοδο τῶν Τσάρων ὅσο καὶ τῶν Μποσελβίκων. Τὸ τεῦχος ὁλοκληρώνεται μὲ τὸ σύντομο κείμενο τοῦ Γ. Πλουμίδη μὲ τίτλο «Ἡ διαχείριση τοῦ ἐλεύθερου χρόνου» καὶ τὴν καθιερωμένη στήλη γιὰ τὸ βιβλίο.

Scottish Journal of Theology (τόμος 67, τεῦχος 4, Νοέμβριος 2014)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τεύχους μὲ τίτλο «Duhnam House and the Charles Royal: their liturgical impact on the Church of Scotland» ὁ Bryan Spinks ἐξετάζει τὶς σχετικὲς ἀλληλεπιδράσεις στὴν λειτουργικὴ πρακτικὴ ἀνάμεσα στὶς Ἐκκλησίες τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Σκωτίας. Στὴ μελέτη ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «A particular Reformed piety: John Knox and the posture of communion» ὁ Iain Torrance μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐπέτειο γέννησης τοῦ John Knox ἀποπειρᾶται νὰ ἀξιολογήσει τὴ συμβολὴ του στὴν ἱστορία τῶν μεταρρυθμισμένων χριστιανῶν. Ἡ Jennifer Herdt στὴ μελέτη της μὲ τίτλο «Calvin's legacy for contemporary Reformed natural law» ἐξετάζει τὸν τρόπο ποὺ ἀντιλαμβάνεται ὁ Καλβίνος τὴν ἔννοια τοῦ φυσικοῦ δικαίου (λ.χ. τὴ διάκρισή του μεταξὺ τῆς συνείδησης ὡς φανέρωσης τοῦ καθήκοντος καὶ τῶν ἐνοστίκτων) καὶ τὴ σημασία της γιὰ τὴ σύγχρονη παράδοση τῶν μεταρρυθμισμένων. Ὁ Li Qu στὴ μελέτη του «Newton, Einstein and Barth on time and eternity» ἐξετάζει τὶς ἐπιμέρους θεωρήσεις γιὰ τὸν χρόνο καὶ τὴν αἰωνιότητα (π.χ. τὴν μεταφυσικὴ τοῦ ἀπόλυτου χρόνου τοῦ Newton, τὴ θεωρία τῆς σχετικότητας τοῦ Αἰνστάιν, τὴ δυναμικὴ θεώρηση τοῦ χρόνου κ.λπ.), ἀναζητώντας ἐπιμέρους σημεῖα σύγκλισης ἢ ἀπόκλισης. Ἡ Katherine Sonderegger στὸ κείμενό της «Barth and divine perfections» μὲ ἀφορμὴ τὴ θέση τοῦ C. Gunton ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ διαθέτουν μία μονοσήμαντη γνώση τοῦ Θεοῦ, ἀποπειρᾶται νὰ διερευνήσει ἐὰν μία τέτοια θεώρηση μπορεῖ νὰ στηριχθεῖ ὅπως ὑποστηρίζεται ἢ ὄχι στὴ θεολογία τοῦ K. Barth, ἰδιαίτερα δὲ στὴν ἐκ μέρους τοῦ τελευταίου ἀπόρριψη τῆς “ἐλληνικῆς μεταφυσικῆς”. Στὸ τελευταῖο ἄρθρο τοῦ τεύχους μὲ τίτλο «Apokatastasis and apostolicity: a response to Oliver Crisp on the question of Barth's universalism» ὁ David W. Congdon ἀποπειρᾶται νὰ ἀπαντήσει στὴν κριτικὴ τοῦ Oliver Crisp σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ Barth φανερόνεται ἀσυνεπῆς σχετικά μὲ τὸν τρόπο θεώρησης τοῦ ζητήματος τῆς παγκόσμιας σωτηρίας.

The Journal of Theological Studies (τόμος 65, τεύχος 2, Ὀκτώβριος 2014)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους μὲ τίτλο «King's college London, Samuel Davidson, and the scope of Biblical Studies» ὁ P. Joyce μὲ ἀναφορὰ πρὸς τὴν ἱστορία καὶ τὸν ρόλο τοῦ King's College τοῦ Λονδίνου διερευνᾷ τὸ ἐρώτημα γιὰ τὸν σκοπὸ τῶν βιβλικῶν σπουδῶν παρουσιάζοντας μία ἐμπεριστατωμένη ὑποστήριξη τῆς ἱστορικῆς ἐρευνας τῆς Βίβλου. Ὁ Hyeon W. Shin στὸ ἄρθρο του «Coherence and Textual Criticism in Mark 4:24» ἐξετάζει κατὰ πόσο ἡ φράση «καὶ προστεθήσεται ὑμῖν» συμπλέει μὲ τὴν κειμενικὴ καὶ νοηματικὴ συνάφεια τοῦ σχετικοῦ χωρίου ἀπὸ τὸ κατὰ Μάρκον εὐαγγέλιο. Στὸ κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Luke's distinctive use of the temple: portraying the divine visitation», ὁ Gregory Lanier ἐξετάζει τὴν κεντρικὴ καὶ μᾶλλον μοναδική (στοὺς Συνοπτικούς) θέση ποὺ διαθέτει ὁ ναὸς τῶν Ἱεροσολύμων στὴ σχετικὴ διήγησή του γιὰ τὴ δόξα τοῦ Ἰησοῦ, περιγράφοντας ἀναλυτικὰ τὴν ἐκ μέρους τοῦ θεολογικῆς χρήσιμη. Ὁ Rich. Bauckham στὴ μελέτη του «Did Papias write History or Exegesis?» ἐξετάζει τὸ φιλολογικὸ εἶδος στὸ ὁποῖο ἀνήκει τὸ ἔργο τοῦ συγγραφέα τῆς πρώιμης χριστιανικῆς περιόδου Λογίων Κυριακῶν ἐξήγησις καὶ τὸ πῶς σχετίζεται πρὸς τὰ γραπτὰ εὐαγγέλια ποὺ εἶχε τότε στὴ διάθεσή του. Ὁ D. Downs στὴ μελέτη του «“Love covers a multitude of sins”: Redemptive almsgiving in I Peter 4:8 and its Early Christian Reception» ἐξετάζει τὶς ποικίλες ἐκκρεμότητες τοῦ σχετικοῦ πέτριου χωρίου (δὲν σημειώνεται τὸ ὑποκείμενο καὶ τὸ ἀντικείμενο τῆς ἀγάπης κ.λπ.) καὶ τὸ πῶς αὐτὸ ἐρμηνεύθηκε στὸ πλαίσιο τῆς πρώιμης πατερικῆς περιόδου στὴν προοπτικὴ τῆς ἐξιλεωτικῆς σπουδαιότητας τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς συγχώρησης τῶν ἁμαρτιῶν μὲ βάση τὴν πρακτικὴ τῆς ἐλεημοσύνης. Ὁ A. Guffey στὴ μελέτη ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Motivations for Encratite Practices in Early Christian Literature» θέτει ὑπὸ ἀμφισβήτησις τὴν παραδεδομένη ἀντίληψη ὅτι τὰ κίνητρα τοῦ κινήματος τοῦ ἀκραίου ἐγκρατισμοῦ στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία συνδέονται μὲ τὴν ἐπιδίωξη ἐπιστροφῆς στὴν πρωτολογικὴ καθαρότητα, καὶ μὲ βάση τὰ ἴδια τὰ σχετικὰ κείμενα ἐπισημαίνει ὡς σχετικὰ κίνητρα μεταξὺ ἄλλων τὶς ἐπιρροὲς ἀπὸ τὴν ἑλληνιστικὴ φιλοσοφία, τὴν πυθαγόρεια ἠθικὴ κ.ἄ. Ὁ Peter Toth στὴ μελέτη του «New Questions on Old Answers: Towards a Critical Edition of the *Answers to the Orthodox* of Pseudo-Justin» ἐξετάζει τὰ νέα δεδομένα ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴν νέα κριτικὴ ἐκδοσις τοῦ γνωστοῦ ἔργου *Questiones et responsiones ad orthodoxos* ποὺ ἀνήκει στὸ φιλολογικὸ εἶδος τῶν ἐρωτο-ἀποκρίσεων καὶ ἀποδίδεται στὸν Ἰουστίνου τὸν Φιλόσοφο καὶ Μάρτυρα. Στὸ ἀκόλουθο ἄρθρο μὲ τίτλο «Divine Analogy in Eighteenth-century Irish Philosophy», ὁ Thomas Curtin ἐξετάζει τὴ συμβολὴ τριῶν σημαντικῶν λογίων τῆς ἐποχῆς ποὺ ἐνεπλάκυσαν στὴ συζήτηση γιὰ τὴ θεία ἀναλογία ὡς ὁδοῦ θεογνωσίας (W. King, P. Browne, George Berkeley) στὴν Ἰρλανδία τοῦ 18^{ου} αἰῶνα.

International Journal of Systematic Theology (τόμος 16, τεύχος 4, Ὀκτώβριος 2014)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους μὲ τίτλο «In Search of the Self's Grounding Power: Kierkegaard's *The Sickness unto Death* as Dogmatics for Unbe-

lievers» ὁ Knut Alfsvåg ἐπιχειρεῖ νὰ ἀναδείξει τὴ χρησιμότητα τοῦ σχετικοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου Δανοῦ φιλοσόφου γιὰ ὅσους δὲν ἀσπάζονται τὴ χριστιανικὴ πίστη καὶ τὶς ἀπορρέουσες ἀπ’ αὐτὴν ἀνθρωπολογικὲς θέσεις, χωρὶς νὰ τίθεται σὲ κίνδυνο ἡ ἀκεραιότητα τῆς ἴδιας τῆς πίστεως. Ὁ David W. Congdon στὴ μελέτη του μὲ τίτλο «Dialectical Theology as Theology of Mission: Investigating the Origins of Karl Barth’s Break with Liberalism» μὲ βάση τὰ πρῶιμα ἔργα τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ θεολόγου (1914-15) ἐπιχειρεῖ μίαν νέα ἐρμηνεία τῆς διαλεκτικῆς θεολογίας ἀπὸ τὴν ὀπτικὴ τῆς θεολογίας τῆς ἱεραποστολῆς καὶ τὴν χρησιμότητά της στὸ πλαίσιο αὐτό. Στὴ μελέτη ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Christ Existing in Ordinary: Dietrich Bonhoeffer and Sanctification» ὁ M.J. Knight ξεκινώντας ἀπὸ τὴν καθημερινή, συνηθισμένη ζωὴ ὡς τὸ πεδίο τῆς δράσης τοῦ Θεοῦ, ἀποπειρᾶται νὰ ἀναδείξει ὀρισμένα στοιχεῖα ἀπὸ τὴν πρῶιμη σκέψη τοῦ σημαντικοῦ Γερμανοῦ θεολόγου καὶ μάρτυρα τοῦ ναζιστικοῦ καθεστώτος, τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατό νὰ συμβάλλουν στὴ διατύπωση μίαν θεολογίας τοῦ ἑξαγιασμοῦ. Ὁ Gavin Ortlund στὴ μελέτη του μὲ τίτλο «Divine Simplicity in Historical Perspective: Resourcing a Contemporary Discussion» ἐπιχειρεῖ μίαν ἐπισκόπηση τῆς περὶ θείας ἀπλότητος σχετικῆς θεώρησης τῆς πατερικῆς καὶ μεσαιωνικῆς γραμματείας εἰδικὰ μάλιστα σὲ σχέση καὶ μὲ τὶς περὶ ἁγίας Τριάδος σχετικὲς θεωρήσεις. Στὸ ἐπόμενο τελευταῖο ἄρθρο τοῦ τεύχους μὲ τίτλο «On Christian Discernment and the Problem of the Theological» ὁ Martin Westerholm ἐπιχειρεῖ νὰ θέσει τὰ θεμέλια γιὰ μίαν θεολογία τῆς διάκρισης ποὺ ἐπιδιώκει νὰ ἀντιμετωπίσει σύγχρονες ἀνησυχίες σχετικὰ μὲ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ θεολογικοῦ. Τὸ τεῦχος ὁλοκληρώνεται μὲ σημαντικό ἀριθμὸ χρήσιμων βιβλιοπαρουσιάσεων.

Modern Theology (τόμος 30, τεῦχος 4, Ὀκτώβριος 2014)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τεύχους μὲ τίτλο «Ordered to the Good: Final Causality and Analogical Predication in Thomas Aquinas» ὁ Corey L. Barnes ἐπιχειρεῖ νὰ ἐξετάσει τὰ θεῖα ὀνόματα μέσα ἀπὸ τὸ πρῶσμα τῆς τελικῆς αἰτιότητας καὶ τῆς μεταβλητότητας τοῦ ὄντος καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, τονίζοντας τὴν συμμετοχὴ στὸ ἀγαθὸ ὡς ζωτικῆς σημασίας γιὰ τὴν κατανόηση τῶν μεταφυσικῶν θεμελίων τῆς ἀναλογικῆς κατηγορήσεως τῶν θείων ὀνομάτων. Μὲ τὸ ἄρθρο του «The Perils of Embracing a “Historicized Christology”» ὁ Paul D. Molnar ἀσκει μίαν κριτικὴν στοὺς θεολόγους ποὺ προβάλλουν τὴν ὑπεροχὴ μίαν ἱστορικοποιημένης Χριστολογίας, ἡ ὁποία δίνει σχεδὸν ἀποκλειστικὴ ἔμφαση στὴν ἱστορία τοῦ Ἰησοῦ ὡς κεντρικοῦ παράγοντα ποὺ συγκροτεῖ τὴν ταυτότητα του, ὑποβαθμίζοντας τὴν σημασία τῆς θεότητος του ὅπως τονίζεται στὴ χριστολογικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας. Στὴ συνέχεια ὁ James A. Andrews μὲ τὴ μελέτη του «“That the World May Know: A Christological Ecclesiology of Prayer» ἐπιθυμεῖ νὰ ἀναδείξει πτυχὲς τῆς βαθιᾶς ἀλληλεξάρτησης τῆς βιβλικῆς ἐρμηνείας ἀπὸ τὴ λειτουργία τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ἡ A. N. Williams στὸ ἄρθρο της μὲ τίτλο «The Doctrine of God in San Juan de la Cruz» ἐπιχειρεῖ μίαν ἐπανάγνωση τῆς θεολογίας τοῦ ἐπιφανοῦς δυτικοῦ θεολόγου

τοῦ 16^{ου} αἰῶνα ἀπὸ μία περισσότερο καταφατική καὶ συστηματική ὀπτική σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν κυρίαρχη ἀντίληψη πού τὸν θεωρεῖ ἐκφρασθῆ μία ἀποφατικῆς θεολογίας. Τὸ τεῦχος ὀλοκληρώνεται μὲ τὸ κείμενο τοῦ Trent Pomplun μὲ τίτλο «The Immaculate World: Predestination and Passibility in Contemporary Scotism», ὅπου λαμβάνοντας ὑπόψη ποικίλες σύγχρονες ἀρνητικὲς ἐρμηνεῖες τῆς ἀποψης τοῦ μεγάλου φραγκισκανοῦ θεολόγου Duns Scotus (14^{ος} αἰῶνας) σχετικὰ μὲ τὴν ἐξάρτηση τῆς ἐνανθρώπησης καὶ τοῦ δοξασμοῦ τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ἢ ὄχι τοῦ Ἀδάμ, ὁ συγγραφέας ἀποπειροῦται μία ἐπανεξέταση τῆς σχετικῆς θεώρησης. Τὸ τεῦχος ὀλοκληρώνεται μὲ ἰδιαίτερα σημαντικὲς βιβλιοπαρουσιάσεις.

Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (Τόμος ΜΣΤ') Κοσμητεία Ἑλένης Παπακώστα-Χριστινάκη, Μάριου Π. Μπέγγου, Τιμητικὸν ἀφιέρωμα εἰς Ξενοφῶντα Παπαχαραλάμπους, (+) Γεράσιμον Χρυσάφην, Ἐν Ἀθήναις 2011

Στὸ πρῶτο μελέτημα τῆς Ἐπετηρίδας δημοσιεύεται τὸ ἄρθρο τοῦ Ν. Ξεξάκη, στὸ ὁποῖο ἀποτυπώνονται ἀδρομερῶς ἡ «Βιογραφία καὶ ἡ Ἐπιστημονικὴ Δραστηριότητα» τοῦ καθ. τῆς Δογματικῆς καὶ Χριστιανικῆς Ἠθικῆς τοῦ Τμήματος Θεολογίας Ξενοφῶντος Παπαχαραλάμπους. Ἀκολουθεῖ τὸ ἄρθρο τοῦ Θ. Ἰωαννίδη γιὰ τὸ ἐπιστημονικὸ καὶ διδακτικὸ ἔργο τοῦ καθ. τοῦ Ἐρμηνευτικοῦ Τομέα τοῦ Τμήματος Θεολογίας Γεράσιμου Χρυσάφην. Κατόπιν δημοσιεύεται ἡ μελέτη τοῦ ὁμοτ. καθ. Μέγα Φαράντου μὲ τίτλο «Ἡ θεολογία μεταξὺ θρησκείας καὶ ἐπιστήμης», στὴν ὁποία προσδιορίζονται τὰ μεγέθη τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐπιστήμης ὡς πνευματικὰ διακριτὰ πεδία τῆς θεολογίας. Στὴ συνέχεια ὁ ὁμοτ. καθ. Παναγιώτης Μπούμπης γνωμοδοτεῖ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ εἰσπεγίται τὴ λύση γιὰ τὸ παλαιὸ «Πρόβλημα τῆς καθαιρέσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου καὶ τῶν τριῶν Μητροπολιτῶν». Ἀκολουθεῖ τὸ ἄρθρο τοῦ ὁμοτ. Καθ. Μιχαὴλ Μακράκη «Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Ὁ Ἕλληνας ἐπίγονος τοῦ Ντοστογιέφσκι, Μὲ ἀφορμὴ τὴν 100ῆ ἐπέτειο ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Παπαδιαμάντη καὶ τὴν 130ῆ ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ντοστογιέφσκι». Ὁ καθ. Μακράκης παρουσιάζει τὶς ἐκκλητικὲς συγγένειες τῶν δύο λογοτεχνῶν στὸ πλαίσιο τῆς ἀγάπης τους γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία καὶ τὴν ἰδιαίτερη πολιτισμικὴ τους παράδοση μὲ ἐπίκεντρο τὸ ἐκκλησιαστικὸ γεγονός τῆς Ἀνάστασης καὶ τῆς λυτρωτικῆς χαρᾶς μέσω τοῦ πόνου ἀλλὰ καὶ τοῦ προβλήματος τοῦ κακοῦ καὶ τῆς θεοδικίας.

Στὸ ἐπόμενο μελέτημα «Χριστιανο-Βουδιστικά: Συγκλίσεις καὶ ἀποκλίσεις μεταξὺ τῆς Χριστιανικῆς καὶ Βουδδιστικῆς Θρησκευτικότητος» ὁ ὁμοτ. καθ. Διονύσιος Δακουρᾶς ἐπιχειρεῖ μία συγκριτικὴ θρησκευτολογικὴ θεώρηση Χριστιανισμοῦ καὶ Βουδδισμού. Ἀκολουθεῖ τὸ ἄρθρο τοῦ ὁμοτ. καθ. Ἀλέξανδρου Σταυροπούλου «Προκλήσεις γιὰ τὴν Ποιμαντικὴ στὸν 21^ο αἰῶνα», στὸ ὁποῖο τίθεται τὸ ζήτημα τοῦ ἐπανευαγγελισμοῦ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας ὑπὸ τὶς δύσκολες συνθηκὲς τῆς σημερινῆς πολυποικίλης κρίσης. Στὴ συνέχεια δημοσιεύεται τὸ ἄρθρο τοῦ καθ. Κ. Delikostantis μὲ θέμα «Orthodox Understanding of the

Attributes of the Church», τὸ ὁποῖο ἀντανακλᾷ ἐκκλησιολογικὰ ζητήματα ἀπὸ τὸν θεολογικὸν διάλογον Ὁρθοδόξων καὶ Λουθηρανῶν. Ἀκολουθεῖ τὸ ἄρθρον τοῦ Μ. Begzos «Anastassios Yannoulatos: The Enlightener of the Peoples», στὸ ὁποῖο κατατίθενται οἱ σκέψεις τοῦ συγγραφέα γιὰ τὴν 50ῆ ἐπέτειον συνεχοῦς ἐρευνητικῆς παρουσίας καὶ συμβολῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας Ἀναστασίου. Στὸ ἐπόμενον ἄρθρον, ὁ ὁμῶτ. καθ. Ν. Ξεξάκης ἀποπειρᾶται νὰ ὀριοθετήσῃ ὡς βασικὴ ἔννοια τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας τὴν ἔννοια «Κοινωνία Προσώπων». Στὴν ἐπόμενη μελέτη «ἡ κυριαρχία τῆς ἀγορᾶς καὶ ἡ εὐθύνη τῆς Θεολογίας» ὁ καθ. Α. Νικολαΐδης ἰχνηλατεῖ τὴν εὐθύνην καὶ τὸν ρόλον τῆς Θεολογίας στὶς σύγχρονες κοινωνικοοικονομικὰ συνθήκας. Στὴ συνέχεια στὴ μελέτη «Οἱ εὐχαριστιακὰ μαρτυρίαι τοῦ Ἀμβροσίου Μεδιολάνων (†397) ὁ καθ. Γ. Φίλιας παρουσιάζει καὶ ἀναλύει λειτουργιολογικὰ τὶς Μυσταγωγικὰς κατηχήσεις τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου σχετικὰ μὲ τὰ Μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος, τοῦ Χρίσματος καὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἀκολουθεῖ ἡ ἐκτεταμένη μελέτη τοῦ ἀρχιμ. καὶ καθ. Γρηγορίου Παπαθωμᾶ «Τὸ ζήτημα τοῦ ἐνοθεϊσμοῦ» ὡς συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ προβλήματος τῆς καταγωγῆς τῶν θρησκειῶν. Ὁ καθ. Σπ. Τσιτσιγκὸς δημοσιεύει μελέτημα μὲ τίτλον «Φαινόμενα ἐπιστημολογικῆς σύγχυσης μεταξὺ “θύραθεν” καὶ θεολογικῆς “γνωσιακότητας” (Φιλοσοφικὰ καὶ Ψυχολογικὰ) καὶ μεταξὺ ἀκαδημαϊκῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς Θεολογίας». Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τῆς Ἰω. Στουφῆ-Πουλημένου «Στοιχεῖα τῆς τέχνης τοῦ Μανουὴλ Πανσέλνου στὸ εἰκονογραφικὸν ἔργον τοῦ Φ. Κόντογλου». Στὴ συνέχεια δημοσιεύεται τὸ μελέτημα τοῦ Θ. Ἰωαννίδη «Βίβλος καὶ Ἱεραποστολή, Οἱ μεταφραστικὰς δυσκολίες τῶν πολιτιστικῶν παραγόντων» μὲ ἐπίκεντρο τὴν λειτουργίαν τῆς γλώσσης σὲ σχέση μὲ τὴν ἐρμηνευτικὴ ἀποκωδικοποίησιν τῶν βιβλικῶν κειμένων. Στὸ ἄρθρον τοῦ Ν. Ξιώνη «Ὁ θεολογικὸς λόγος: τὸ “κατ’ ἀλήθειαν ζῆν”» ὁ συγγραφεὺς διερευνᾷ τὴν λειτουργίαν τοῦ διαλόγου ὡς τρόπον ἐπικοινωνίας τῆς Ἐκκλησίας στὸν σύγχρονον κόσμον. Ἀκολουθεῖ τὸ βιβλικὸν ἄρθρον τῆς Α. Παλάντζα «Ὁ ὕμνος τοῦ Ζαχαρίου (Λκ 1, 68-75) καὶ ἡ οἰκουμενικότης τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Λουκᾶ. Στὴ συνέχεια δημοσιεύεται τὸ κοινὸν μελέτημα τῶν Μ. Μαριόρα καὶ Θ. Ρόζενμπεργκ «Διεθνὴς ἰατρικὴ-διαθρησκευτικὴ προσέγγισις: οἱ μουσουλμάνοι ἀσθενεῖς». Ἀκολουθεῖ τὸ ἄρθρον τῆς Α. Σαραντουλάκου «Πρακτικὰς ἀσκήσεως θεραπευτικοῦ ἔργου σὲ ἀγιολογικὰς διηγήσεις μέχρι τὸν 8^ο αἰῶνα». Ἡ Ἐπετηρίδα ὀλοκληρῶνεται μὲ τὰ Χρονικὰ τῶν Τμημάτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς μὲ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ καθ. Θ. Ἰωαννίδη.

Νικόλαος Ἀσπρούλης